

Практична работа №3

**ТЕМА: Вплив інтенсивності
ерозійних процесів на стан
ґрунтового покриву**

**МЕТА: Дослідити вплив інтенсивності
ерозійних процесів на стан ґрунтового
покриву, з'ясувати можливість
діагностики ерозійної небезпеки за
вмістом агрономічно цінних агрегатів у
ґрунтах**

Ерозія ґрунтів (від лат. eros — роз'їдання) — руйнування і знос поверхневих, найбільш родючих, горизонтів і підстиляючих їх порід вітром (вітрова ерозія) або потоками води (водна ерозія). Вона обумовлюється як природними, так і антропогенними факторами. Еродовані землі характеризуються гіршими, ніж повнопрофільні, фізичними, фізико-механічними, агрохімічними та біологічними властивостями, унаслідок чого на них недобирається значна частина врожаю. Внаслідок ерозії зменшується товщина орного шару, уміст гумусу в ґрунті, погіршується його структура, склад і водно-повітряний режим. Чим інтенсивніші ерозійні процеси, тим менше вологи вбирає ґрунт.

Причини ерозії ґрунтів

- Чинники, які впливають на виникнення ерозійних процесів, діляться на: природні та соціально-економічні (пов'язані з господарською діяльністю людини)
- Природні чинники створюють умови для виникнення ерозії, а неправильна виробнича діяльність людини є основною причиною, що призводить до інтенсифікації її розвитку.

В еродованих ґрунтах запаси вологи зменшуються на 14–22 %, що призводить до зниження врожайності сільськогосподарських культур. Навіть на слабо еродованих ґрунтах недобирається, як правило, до 15 % урожаю зернових. Погіршуючи ґрунтову родючість, ерозія ґрунтів не тільки знижує врожайність сільськогосподарських культур, а й порушує встановлену в процесі тривалого розвитку складну екологічну систему, змінюючи кругообіг поживних речовин у біосфері. Залежно від факторів руйнування розрізняють наступні види ерозії:

- водну;
- вітрову;
- агротехнічну;
- технічну;
- пасовищну.

- Водна ерозія - це руйнування ґрунтів тимчасовими водними потоками. Розрізняють такі форми водної ерозії: площинну, струменисту, яружну, берегову. Умови для прояву водної ерозії створюють природні чинники, а основною причиною н розвитку є виробнича діяльність людини.

Процеси ерозії посилюються при нераціональному розорюванні земель, суцільному вирубуванні лісу, неправильному випасанні тварин на пасовищах. Площа ерозійно небезпечних земель в Україні сягає майже 18 млн га, з них може піддаватися дефляції 5 млн га, а змиванню — 13 млн га.

Найбільш ерозійно небезпечними зонами в Україні є правобережжя Дніпра, Десни й Сіверського Дінця, міжріччя Дніпро — Південний Буг, Дністер — Прут, верхів'я Сіверського Дінця, Сейму та Донецький кряж.

Великомасштабне обстеження ґрунтів показало, що на території України водною ерозією частково або повністю зруйновані значні площі в гірських районах Криму і Карпат, на Донецькому кряжі, Подільській і Наддністровській височинах. У Лісостепу водна ерозія має досить значне поширення. Так, у Тернопільській області площа слабо, середньо і сильно змитих ґрунтів становить 29 %, у Хмельницькій — 31,3, Вінницькій — 32,1, Харківській — 35,3 %. У Полтавській області, де розміщена велика площа терас Дніпра, їх значно менше. У степовій зоні України еродовані ґрунти є в усіх південних областях, але найбільше їх у Луганській (54,7 %) та Одеській (61 %) областях.

Висновок: Досліджена територія характеризується значною строкатістю ґрунтових відмін. Результати структурно-агрегатного складу свідчать про те,

що вміст агрономічно цінних у цих ґрунтах коливався від 47,1 до 74,52%, що вказує на різний ступінь прояву ерозійних процесів. Так, найбільш ерозійно деградованим ґрунтом є дерновий опідзолений глибокий глейовий легкосуглинковий, де зафіксовано середній ступінь протікання ерозії.

Ерозійний фактор ґрунту

Одиниця вимірювання
(т·га·г·/га·МДж·мм).